

tovega doma? Koliko jih pač je, ki jih ne pahne skrb za vsakdanji kruh med divji svet? Če pa tam omahne njihova neizkušenosť in nevednosť, če podležejo omamljajoči izkušnjavi, kaže ves svet s prsti za njimi. A nihče ne misli, da je morda zakrivila pomanjkljiva vzgoja, kar mora zdaj nositi nesrečno dekle samo.

Vcepljajte svojim hčeram nekoliko manj vdanosti in sanjarjenja, zato pa nekoliko več ponosa, poguma in energije. Naš vek potrebuje le krepkih značajev; mehkušnosť smo deli med staro šaro, česar še naša dekliška vzgoja neče priznati. Toda ženska, vzgojena po starem sistemu, je le kulturo ovirajoči faktor. Vendar naj bi pa bila prva ženska zadača p o s p e š e v a t i in š i r i t i kulturo.

Da bi že skoro i slovenska žena stala na višku časa, da bi bila že skoro kos svoji veliki kulturni nalogi!

Teško se je iznebiti starih običajev in predsodkov. Teško se je prilagoditi novemu naziranju.

Es erben sich Gesetz und Recht
wie eine ew'ge Krankheit fort,

pravi uže Goethe, a mislim, da nekoliko dobre volje premaga tudi najtežje ovire. Šola ima najprej nalogo vplivati na ženski značaj v modernem duhu, da nam vzraste zdrava, krepka, duševno samostojna generacija. Našim damam bi pa bilo kmalu pomagano iz duhomorne letargije, če bi si njihovi gospodje soprogi iskali kratkočasja bolj v domačem krogu in v razgovoru s svojo družico, nego pa v zakajenih, soparnih beznicah. Seveda, če bi znali ti gospodje sukati pogovor le okoli zanimivih predmetov in ne bi le mlatili neslanih čenč!

Danica.

Na verandi.

(Spisal Vekoslav).

sedela sva na verandi tržke gostilne »Pri stari pošti«.

Gledala sva zamišljeno v poslikan in popisan strop, kakor da bi premišljevala verze, polne vinske modrosti in gostilniške razposajenosti, katere je na strop napisala spretna roka domačega slikarja.

Pri drugi mizi je sedela v polutemi brhka domača hčerka Rezika. Njen prej vedno se smehljajoči obraz je bil nenavadno resen, njene oči se niso svetile tako, kakor pred letom, ko sem ji stisnil

roko k slovesu. Je-li mislila na svojega Ljudevita na daljnem Dunaju, ali ji že dolgo ničesar ni pisal, je-li ji postal nezvest? . . .

»Kdor ne zna ljubiti, piti, peti . . .« je monotonski zamrmral prijatelj Vatroslav čitaje se sè stropa.

»S človeškim srcem ne igràj,

Naš pekel v njem je in naš raj . . .«, začel sem mehanski recitovati verz napisan v desnem kotu verande.

In Rezika je posiljeno zahihitala.

»Sentimentalec!« je rekel Vatroslav nevoljno.

»In ti? . . .«,

Zopet molk . . .

Nagnil sem čašo ter jo izpraznil. Tudi moj prijatelj je storil tako.

Večerno nebo je žarelo v ognjenem svitu, fantastično nakopičeni oblaki so napajali mojo dušo z neko čudno grozo; njih rdeče-ognjena barva, njih čarobno-slikovite skupine so se mi zdele zli demoni iz pekla, ki se rogajo meni, ubogemu črviču, neznatnemu atomu, moji boreči se duši . . .

Stresel sem se.

Hladen vetrič je začel pihljati ter mi hladiti vroče čelo. Postajalo mi je lažje. Zdelo se mi je, da mi vliva kdo nebeški balzam v trpečo, trepetajočo dušo . . .

»Glej, Fran, kako krasen prizor! Tam le med zelenim drevjem prijazna vas, više na desno lepi vinogradi, tam moj domači trg, pod nama v dolini duhteči travniki, prepevajoči delavci . . . Ne verjel bi, da je ta breg s svojo veličastno cerkvijo, sè svojim majhnim, vabljivim trgom, sè svojim uprav čarobnim razgledom tako krasen«.

»Mislim, da ni lepšega kraja v Slovenskih goricah nego je ta.«

»V Slovenskih goricah!« je dejal Vatroslav z neko zbadljivo ironijo ter pogledal z verande na trg.

Kratek pogled na desno in levo po trgu mi je pričaral pred oči vso našo narodno bedo, žalostno našo zgodovino, naše ubožstvo . . .

Zopet sem vprl oči v demonske skupine oblakov na večernem nebu, ki so prorokovale pogin meni . . . pogin mojemu narodu . . .

Bil sem bolan na duši, v srcu.

Nervozno sem praznil čašo za čašo; prijatelj Vatroslav pa me je občudoval ter — posnema.

»Čemu pa si mi pisal, da si se že nekoliko sprijaznil z ono mislijo?« me je vprašal iznenada.

»Čemu? — Nevem . . .«

»Vendar ne brez uzroka?«

»Bah, uzroki! Kdo bi vedno tako pedantski vpraševal po uzrokih! — No, če pa že hočeš vedeti, vedi! Bil sem tedaj jezen ná se, na svet, na vse... Tako, kakor danes — —.«

Tedaj pa sem prijel Reziko, ki je prišla po čaši, krčevito za mehko, belo roko ter jo strastno držal, kakor da bi je ne hotel izpustiti nikdar več. Njena lica so gorela, njene oči so postale čarobno svetle, rdeče njene ustnice so trepetale...

»Pustite me! Nič več vas ne pogledam;« je dejala z ljubkim, nežnim, prosečim glasom,

Ispustil sem jo.

Zavedel sem se, da to ni ona, katere podoba mi plava zmiraj pred očmi.

»Kakov pa si!« me je pokaral Vatroslav, morebiti nekoliko iz zavisti. »Ti, ginajkofag! ‚Ženska je vrag‘, si nam nekdam pridigoval. — — »Ali se ti je vrag tako prikupil, da mu stiskaš celo roke?«

Vgriznil sem se v ustnico.

»No, seveda!« je nadaljeval Vatroslav. »Takega vražička z vitkim, finim stasom, z lepimi očmi, s črnimi, dolgimi lasmi... takega vražička se pač malokdo ogiblje... Ne?«

Ženska je vrag! — — — Da, da, tako sem govoril o njih, tako sem opravičeval svojo mrzkost do njih, tako sem zagovarjal svojo bojazen pred njimi, tako sem tešil svoje prazno, pusto srce... V resnici sem si pa želel bitja, ki bi ga lahko ljubil, ljubil tako, kakor si je želela moja duša.

Našel sem tako bitje...

Kako je prišlo do tega?

»Ne fantaziraj!« je nevoljno zaklical prijatelj Vatroslav sè svojim močnim glasom ter me vzbudil iz sanj.

»Ali si se že odločil?« me je vprašal. »Najbolje nama bo... Kaj pa je dobrega drugod? — Ne misli previsoko, preidealno, ampak misli tudi na — kruh...«

»Prav govoriš, toda — — —.«

»Kaj — toda!... Da bi tebi, samotarju, dolgočasnemu pustežu, sanjaču, ne bilo možno, se mi ne zdi prav verjetno. Glej mene! Kar tri pustim na cedilu in — pojdem...«

Dolgo sva govorila ter pila.

Večerni veter nama je delal hlad, listje v vrtu je tajinstveno šumljalo. Plamenček luči, kojo nama je prižgala Rezika, je nemirno, trepetajoče plapolal, kakor da bi se bal veš in komarjev, ki so ga obletavali.

Na verandi je postalo kmalu živahneje.

Prišla se je hladit tudi Josipina, mlajša sestra Rezikina, dekle polno otročje naivnosti in šegavosti, ter majhna Linika, ki je ne prenehoma ljubko regljala s svojim jezičkom ter tekala sem in tija.

Koliko prilike se nama je ponujalo, da bi se razvedrila! Toda ostala sva nekako brezbrizna za otožno-sanjave oči Rezikine in za lepo Josipino...

»Torej res odidete čez teden dnij v Prago?« me je vprašala Josipina.

»Ne vem... Seveda... Da, odidem.«

»In tako daleč!«

»Tem bolje.«

»Bolje? Zakaj pa? Saj je tukaj vendar tako lepo.«

»Za me ni nikjer nič lepega...«

Začudeno me je pogledala.

»Tega pa vam ne verjamem... Morebiti imate vendar-le kaj lepega tam doli;« pošalila se je ter otročje nasmejala.

»Ima, ima, pa taji;« je pridejal Vatroslav.

Na nebu so se prikazovale zvezde, dve, tri... pet... deset... vedno več... brez števila — — Strmeč v nje sem se spomnil sive babice, ki mi je o poletnih večerih pravila, da so to angeljčki božji, da ima vsak človek svojo zvezdico in da ne smemo na nje kazati s prstom; spomnil sem se tedanjih srečnih, blaženih dnij, spomnil sem se svoje nedolžnosti — — —. In vedno bolj sem spoznaval svojo sedanja pregrešnost, propalost — — —. J a z n a j b i s e o d l o č i l z a — — za... Ne, nemožno! Takov grešnik, tako ničeven... Nemožno! — Naj bi stopal vsak dan pred Njega — jaz — — jaz..

Ona zvezda tam... Prav kakor njene, Felicistine oči... Da prav tako nedolžno se svetijo.

To je greh! Kako morem misliti o njej jaz, grešnik, o njej, ki ji sije nedolžnost iz očij...

Dolgo sva sedela s prijateljem na verandi.

Ura je odbila najjst.

»Dovolj premišljevanja;« je dejal Vatroslav nenavadno glasno.

»Dovolj!« sem mu odgovoril, skočil kvišku ter mu vdaril v roko.

»Velja?...« me je vprašal.

»Velja!«

»Na vsak način — —.«

»Na vsak...«

Na vzhodnem nebu se je utrnila zvezda, v bližnji šumi pa je hreščeče zaskovikala ponočna sova.

* * *

Zopet sedim na verandi; toda sam — — — — —

Obljubil sem Vatroslavu, da pojdem na vsak način; bila sva si od nekdanj najboljša tovariša in nisva se mogla ločiti... Kamor ti, tija jaz... Odkril sem starišem, bratom, sestram svoj sklep. Mati si je brisala solze od veselja; oče mi je rekel s trepetajočim glasom: »Naša molitev ni ostala nevslišana... Moj blagoslov naj te spremlja povsod! Edina želja, ki sem jo še gojil, je izpolnjena«.

Vse sem osrečil s svojim sklepom.

Ali pa tudi sebe?

Kaj me veže na svet? — Nič!... Pač... Nekaj me še vedno muči in zadržuje — misel na njo, na Felicito.

Zopet mi prihaja pred oči nje tanka, vitka postava, nje ovalna glava, nedolžne oči, rdeča lica, zopet mi doni v uho njen ljubki glas...

Prvič sem jo videl v »Narodnem domu« na plesu.

Stal sem malomarno naslonjen na zid ter prezirljivo gledal napudrane kokete, afektirane dame, oblizane častnike, nizko se klanjajoče gospode v frakih, vrteče se pare...

»Vse naučeno, nenaravno, pretirano«, sem si mislil.

Kar se približa proti meni vitka postava v tankih, belih krilih; kmalu se je zopet odzibala v hitrem valčku... Zopet je tu! Kakor da bi plavala v zraku... Nedolžnost ji sije iz prozornega lica, iz divnih očij — — — — —.

Plesala sva tudi midva.

Rahlo, boječe sem ovil roko okoli njenega pasu in zavrtela sva se.

Tedaj sem začutil prvič nekaj nebeško blažilnega v svojem srcu.

Našel sem ono bitje, kojega sem si želel, koje bi lahko ljubil; pa na ljubezen si nisem upal misliti.

Od onega dne sem se mnogokrat sešel s Felicito v »Narodnem domu«. Obiskovala sva oba plesne večere. Moje oči so se pasle na njej, moj duh se je vedno pečal z njo; toda nekaj me je zadrževalo, da ji nisem odkril svojih čustev.

Bila je fino izobražena. Pogovarjala sva se o naših pesnikih, pisateljih, o naši zgodovini, o vsem; hvalil sem ji zeleno Štajersko, popisoval, kolikor možno živo domače, svoje kraje, in ona si je želela

videti jih. Pravila mi je, da je tudi njena mati iz Štajerske, ter dostavila šaljivo, da sva si na ta način nekoliko sorodna, a jaz sem se zadovoljeval, da sem jo le videl . . .

Kmalu sem spoznal tudi njene duševne kreposti. Čim bolj pa sem jih mogel občudovati, tem bolj se mi je zdela nedosežna, tem bolj sem se bal povedati jej, da jo ljubim vroče, strastno.

Minula je doba plesov.

Odslej sem jo videl le malokdaj. Ko pa sem jo srečal, sem se vselej stresel, kakor zločinec pred sodnikom. Bil sem čuden . . . Zdelo se mi je pregrešno, da mislim jaz na njo, na angelja . . .

Kmalu sem moral odriniti.

Vlak je hitel proti severu, ne zmené se za mesto, koje pušča za seboj; zá me pa je bila ločitev težka, bridka, kajti zapuščal sem v njem njo, koje — ljubim.

Za mesec dnij pa sem jo zopet videl tam, kjer sem jo zagledal prvič. Zdelo se mi je še krasnejša.

»Oh, gospod, tudi tukaj?« se je začudila. »Tako daleč ste prišli! . . .«

In jaz sem bil srečen, zadovoljen . . .

Bedak!

Ko sem jo po polunoči videl z materjo odhajati po stopnicah, ji v slovo niti roke nisem stisnil, niti ji rekel »z Bogom«.

Čudak! — — — — —

Tržki pastir je zatrobil v rog ter me vzbudil iz sanj o nedavni prošlosti. Spomnil sem se, da jutri odidem.

Jutri že?

Da! . . .

Ali pa sem sposoben, vreden, da postanem Njegov služabnik? — — Čutim se tako slabega, tako grešnega, majhnega . . . Ali je možno, da me sprejme milostljivo On, kojega postave sem teptal z nogami? — — — Da! Saj si milostljiv . . . Ti veš, da sem slab, da lahko padem, pa tudi veš, da nisem hudoben. Tebi je znano, da sem grešil, grozno grešil, a milost Tvoja je velika . . . Darujem Ti svojo mladost, svoje življenje, svoje srce . . . Sprejmi to in ne obračaj obraza nemilostljivo od mene! — — —

Da, jutri odidem . . .

In Felicita? — — —

Moje srce bije le zánjo . . . Kako naj je darujem Njemu? Bog, Ti veš, da se mi v njeni bližini ni prikradla v dušo nobena zla misel, Ti veš, da mi je bila nevedé mnogokrat angelj-varuh . . . Odpusti

mi torej, če že sedaj, ko se bliža odločilen čas, ne morem pretrgati vseh tajnih vezij, ki me vežejo na njo . . . Ti poznaš človeško srce in rad odpuščaš . . .

Linika je priskakljala k meni ter se mi obesila na koleno.

»Imate li še kaj bonbončkov?« me je vprašala.

Težko sem se je odkrižal.

Na verandi je postalo mračno . . .

Vzdignil sem se.

»Tako, gospod! Dolgo sem morala iskati;« je rekla Rezika stopivša na verando. »Nič prav mi nočejo cvesti.«

Pripela mi je na suknjo majhen šopek.

Poslovil sem se.

Dva — trikrat sem se še ozrl po verandi, na koji se je obrnil tok mojega življenja v drugo smer, na koji sem se s prijateljem Vatroslavom odločil obleči za vedno — črno suknjo . . .

»Pa nikar nas ne pozabite popolnoma!« je klicala za menoj Josipina.

Še enkrat sem se moral ozreti nazaj na verando in tedaj mi je prišlo na misel vprašanje: »S kakimi občutki jo bom v bodoče pohajal? . . .«

In videl sem pred seboj negotovo, nejasno, temno bodočnost.

Bog, da bi bila le jasnejša! . . .

Šopek.

Na oknu šopek nje stoji,
Stoji, lepo dehti.
Ljudje ga ogledujejo
In vsi se poprašujejo:
Čegave nežne so roke,
Ki spletle so cvetlice té.

Pri oknu pa on skrit stoji,
Stoji in se smeji.
Ljudem on posmehuje se,
Nad šopkom pa raduje se,
Saj sam jedini dobro ve,
Čegave tiste so roké.

Pavel Dolenec.

